

ЗДІЙСНЕННЯ СПАДКОВИХ ПРАВ ДИТИНИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Діденко Л. В.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін та статистики
Міжнародний університет
м. Одеса, Україна*

Забезпечення реалізації спадкових прав дитини в умовах розвитку сучасного цивільного законодавства України та підвищення стандартів захисту прав людини. Дитина як особливий суб'єкт цивільних правовідносин потребує підвищеного рівня правової охорони, що обумовлено її віковими, соціальними та правовими характеристиками. У сфері спадкових правовідносин це набуває особливого значення, оскільки йдеться про реалізацію майнових прав, які можуть істотно впливати на подальше матеріальне забезпечення та розвиток дитини, що знаходить своє відображення у положеннях цивільного законодавства України [1].

Сучасний стан наукової розробленості проблеми свідчить про наявність значної кількості досліджень у сфері спадкового права, однак питання здійснення спадкових прав дитини залишаються недостатньо системно опрацьованими. У науковій літературі приділяється увага загальним аспектам спадкування, правосуб'єктності фізичних осіб, а також захисту прав дитини, проте комплексний аналіз механізмів реалізації спадкових прав дитини, з урахуванням її особливого правового статусу, потребує подальшого розвитку [2; 3]. Крім того, існують окремі колізії та прогалини у законодавстві, що ускладнюють ефективне здійснення та захист спадкових прав дитини.

Інститут спадкових прав дитини є складовою частиною загального інституту спадкового права, розвиток якого має тривалу історію та тісно пов'язаний із трансформацією уявлень про правовий статус дитини у суспільстві. Генеза цього інституту свідчить про поступовий перехід від обмеженого визнання прав дитини до закріплення її як самостійного суб'єкта цивільних правовідносин, що володіє власними майновими правами, у тому числі й спадковими.

У сучасній цивілістичній доктрині зазначається, що правовий статус дитини зазнав суттєвої трансформації під впливом гуманістичних та європейських правових стандартів, що відобразилося і на сфері спадкового права [5].

Особливе значення для розвитку інституту спадкових прав дитини мають міжнародно-правові стандарти, насамперед положення Конвенції ООН про права дитини [3; 4], які закріплюють принцип пріоритету інтересів

дитини та зобов'язують держави забезпечувати належний захист її майнових прав. У цьому контексті діяльність Організації Об'єднаних Націй відіграє ключову роль у формуванні сучасного підходу до правового статусу дитини як самостійного носія прав.

Нормативно-правове регулювання спадкових прав дитини в Україні має комплексний характер і охоплює норми цивільного, сімейного, процесуального законодавства, а також міжнародно-правові акти, які імплементовані у національну правову систему. Така багаторівнева регламентація зумовлена необхідністю забезпечення ефективного захисту прав дитини як особливого суб'єкта цивільних правовідносин.

Окремий блок нормативного регулювання становлять норми, що визначають порядок реалізації спадкових прав дитини. У цьому контексті важливе значення мають положення законодавства про представництво, відповідно до яких малолітні та неповнолітні особи здійснюють свої права через законних представників – батьків, усиновлювачів або опікунів. Це зумовлює специфіку участі дитини у спадкових правовідносинах, оскільки фактична реалізація її прав здійснюється іншими особами в її інтересах. Такий механізм узгоджується з положеннями цивільного права щодо обмеженої дієздатності дитини та необхідності її правового захисту через інститут представництва [8].

Нормативно-правова детермінація спадкових прав дитини у системі цивільного права України характеризується комплексністю, системністю та соціальною спрямованістю. Вона забезпечує поєднання загальних принципів цивільного права з спеціальними гарантіями, спрямованими на захист прав дитини, а також враховує міжнародні стандарти у цій сфері [5; 6].

Водночас аналіз чинного законодавства свідчить про наявність окремих прогалин та колізій, що зумовлює необхідність його подальшого вдосконалення, зокрема у частині уточнення механізмів реалізації спадкових прав дитини та підвищення ефективності їх захисту.

Таким чином, правосуб'єктність дитини у спадкових правовідносинах характеризується складною структурою, що поєднує універсальну правоздатність із обмеженою дієздатністю та спеціальними механізмами реалізації прав. Її особливості зумовлені необхідністю забезпечення балансу між захистом інтересів дитини та принципами цивільного права, зокрема автономії волі та рівності учасників правовідносин.

З урахуванням викладеного, можна зробити висновок, що ефективність реалізації спадкових прав дитини значною мірою залежить від узгодженості нормативного регулювання, належного функціонування інституту законного представництва та забезпечення дієвих механізмів контролю і захисту її прав [5; 6].

Література:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

2. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

3. Convention on the Rights of the Child : adopted by the United Nations General Assembly on 20 November 1989. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>

4. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. URL: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf

5. Кузнецова Н. С. Цивільне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 528 с.

6. Ромовська З. В. Українське цивільне право : загальна частина : підручник. Київ : Алерта, 2019. 384 с.

7. Спасибо-Фатєєва І. В. Спадкове право України : монографія. Харків : Право, 2019. 320 с.

8. Харитонов Є. О. Цивільне право України : підручник. Одеса : Фенікс, 2021. 560 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-614-3-1-10>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ФАКТОР ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПРОЄКТІВ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Зайцев Є. О.

*здобувач освітньо-наукового рівня вищої освіти,
аспірант кафедри державно-правових дисциплін
Міжнародний університет
м. Одеса, Україна*

Публічно-приватне партнерство є одним із ключових інструментів залучення приватного капіталу до розвитку інфраструктури, особливо в умовах післявоєнної відбудови України. Однак ефективність реалізації проєктів публічно-приватного партнерства (далі – ППП) безпосередньо залежить від рівня інвестиційної привабливості, яка визначає готовність інвесторів брати участь у таких проєктах.

До комплексу чинників, що відображають умови здійснення інвестиційної діяльності, належать: рівень розвитку продуктивних сил; рівень розвитку інвестиційного ринку; рівень розвитку фінансово-кредитної системи; розвиненість законодавчо-нормативної бази держави; прозорість та умови провадження інвестиційної діяльності для іноземного інвестора